

Micha Wertheim laat je voelen hoe onbetrouwbaar én flexibel onze geest is

Nergens Anders - Micha Wertheim ★★★★★

Cabaretier Micha Wertheim had al een drietal vormexperimenten op zijn naam: *Ergens Anders*, *Iemand Anders* en *Niemand Anders*. In die eerste was hij zelf niet fysiek aanwezig en liet hij een robot met het publiek opdrachten uitvoeren, in die laatste goochelde hij met de illusie van een corona-livestream. Alles om publiek uit te dagen en te verwarran.

Wilt u elke dag de Middag nieuwsbrief van Trouw ontvangen via e-mail?

Nergens Anders is het vierde deel van deze 'Anders'-serie en begint bij de laatste scène: het nagesprek in de foyer. Vier bezoekers, vers uit het publiek geplukt, hangen gezellig met de komiek aan een bar, terwijl een voice-over hun stemmen verzorgt alsof ze net het hele stuk hebben gezien. Helder wordt dat de voorstelling achterstevoren zal worden verteld, maar ook ontstaat er direct verwarring over wat je dan begin en eind moet noemen.

Continu vooruit en achteruit denken

Zo'n van achter naar voren verteld verhaal is niet nieuw, de film *Memento* (2000) maakte de vorm wereldberoemd. Het grootste verschil ten opzichte van een lineair verteld verhaal is dat je actiever blijft meedenken: elk hoofdstukje belooft meer helderheid te geven over wat je eerder zag, maar je begint ook weer met het nieuwe mysterie van hoe we bij deze scène zijn beland. Continu vooruit én achteruit denken dus.

Dat wekt ook in *Nergens Anders* de indruk van een puzzel: een hoofdstuk getiteld 'bij de psycholoog (deel drie)' doet bijvoorbeeld vermoeden dat er nog twee andere delen aan vooraf zijn gegaan. Het hele decor verdwijnt letterlijk in stukjes nauwgezet in de bar. Maar Wertheim wil ook dat het publiek zich openstelt voor verwarring en chaos. Gescripte chaos, welteverstaan, want nergens anders dan in het theater kun je de waanzin toelaten en tegelijkertijd de regie in handen houden, zegt hij.

Dat was toch niet de slotconclusie

Dat laat hij zien met dertien scènes, waarin hij met steeds andere bezoekers zich netjes houdt aan zijn script, dat de schijn van logica blijft wekken. Hoewel die sessies bij de psycholoog wat langdradig zijn, zit in de meeste scènes wel een scherpe observatie of aanzet om nog even op te kauwen – een moraal in spe. Dat blijkt soms een dwaalspoor: je verwacht de slotconclusie te hebben gezien, terwijl later blijkt dat het slechts een voorbeeld was van wat hij níet vindt. Zo blijkt Wertheims achterstevoren vertelde moraal allerlei kanten op te kunnen gaan.

Wertheim vertelt hoe een minuscule waterdruppel in zijn evenwichtsorgaan ervoor zorgde dat hij tijdens het duiken het besef van onder en boven verloor, of hoe volgens de psycholoog de verhalen die je jezelf vertelt beïnvloeden hoe je je voelt en dat ondertussen in ons dagelijks leven de grenzen tussen feit en fictie vervagen.

Nergens Anders doet een beroep op je associatievermogen en laat je voelen hoe flexibel onze geest is. Onbetrouwbaar, vatbaar voor suggestie en ontzettend creatief, dat zijn onze gedachten. Wertheim leert ons dat je ze een beetje structuur moet geven, want waanzin ligt op de loer.